

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Ministerul Justiției

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!
Axa Prioritară: Administrație publică și sistem judiciar accesibile și transparente
Denumirea Proiectului: INFOLex (POCA/491/126354)

Dreptul la informație, alfabetizarea digitală și recunoașterea surselor de informare.

Mihnea Claudiu Drumea, prof. univ. dr.

INFOLex
POCA/491/126354
www.infolex.snsh.ro

www.poca.ro

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Instrumente Structurale 2014-2020

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!
Axa Prioritară: Administrație publică și sistem judiciar accesibile și transparente
Denumirea Proiectului: INFOLex (POCA/491/126354)

Sintagma „drepturi și responsabilități digitale” face referire la acele libertăți extinse pentru toată lumea într-o lume digitală (acces, utilizare, creare, distribuire, publicare de conținut digital, folosind diverse dispozitive electronice sau rețele de comunicații), precum și asumarea responsabilității, respectarea drepturilor celorlalți, de a nu le încălca în activitățile desfășurate în spații virtuale.

INFOLex
POCA/491/126354
www.infolex.snsr.ro

www.poca.ro

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Ministerul Justiției

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!
Axa Prioritară: Administrație publică și sistem judiciar accesibile și transparente
Denumirea Proiectului: INFOLex (POCA/491/126354)

- Internetul este un spațiu public, iar creșterea sa explozivă a determinat necesitatea definirii problemelor legale atunci când, fie lucrezi pe Internet, fie ai doar o prezență/o identitate online. Alături de remarcabile avantaje, acesta a deschis și „o adevărată cutie a Pandorei, cu probleme legale, care trebuie luate în considerare cu multă atenție” (Drăghici, 2017). Astfel, chiar dacă Internetul a devenit, într-un timp relativ scurt, un mediu democratic, în care milioane de indivizi își desfășoară activitatea fără limite și discriminare, ca în orice democrație, există și mulți utilizatori care înțeleg altfel libertatea de exprimare și, din diverse motive, încalcă regulile (uneori voit, alteori fără intenție, transformându-se în răufăcători).

INFOLex
POCA/491/126354
www.infolex.snsr.ro

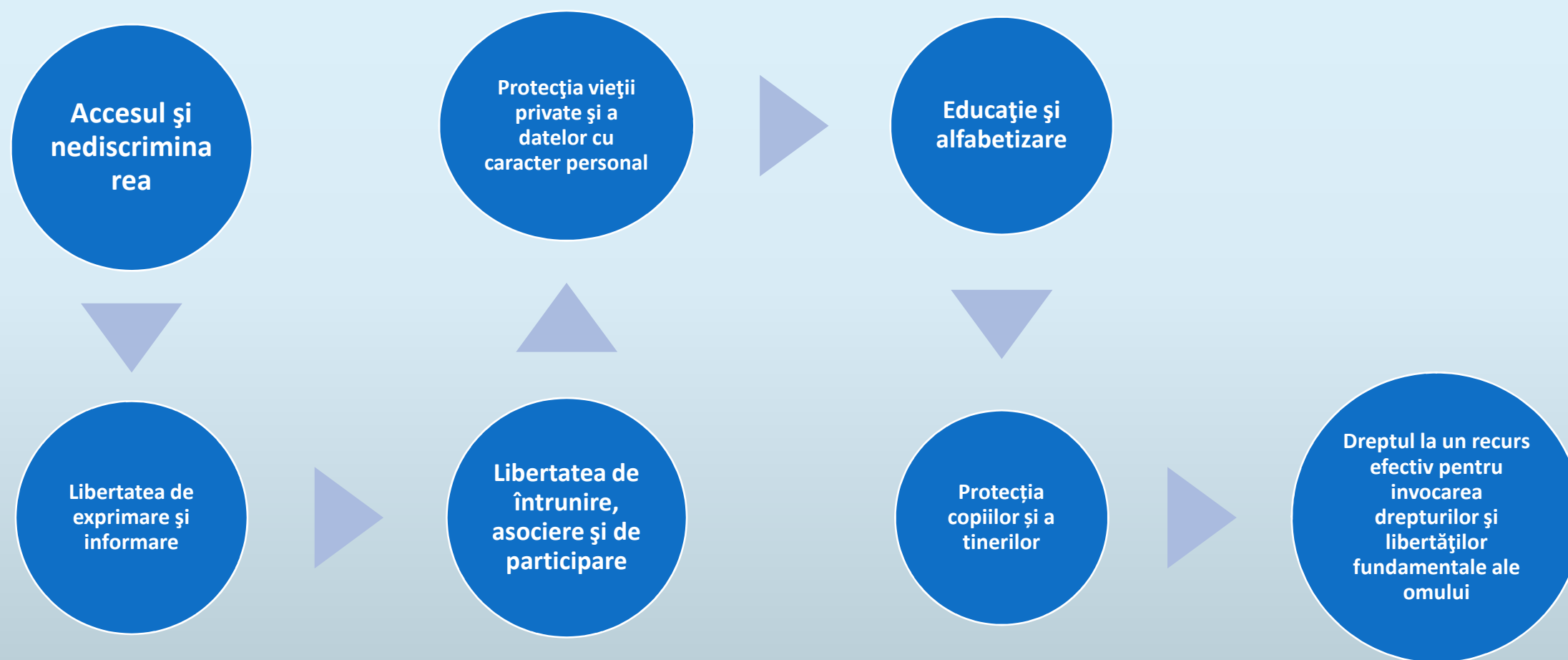
<https://www.oercommons.org/authoring/58444-educatie-pentru-cetatenie-digitala-digital-literac/6/view>

www.poca.ro

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!
Axa Prioritară: Administrație publică și sistem judiciar accesibile și transparente
Denumirea Proiectului: INFOLex (POCA/491/126354)

INFOLex
POCA/491/126354
www.infolex.snsr.ro

www.poca.ro

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Programul Operațional Capacitate Administrativă
Competența face diferența

Ministerul Justiției
2014-2020

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!
Axa Prioritară: Administrație publică și sistem judiciar accesibile și transparente
Denumirea Proiectului: INFOLex (POCA/491/126354)

- Din inventarul consecințelor negative reținem, printre cele mai cunoscute infracțiuni, activități și vulnerabilități criminale sunt următoarele (Grosseck, 2006):
 - terorismul electronic,
 - spionajul digital,
 - manipularea informațională, dezinformarea (răspândirea de știri false, conținut înșelător cu intenție),
 - infiltrarea în viața privată, pierderea intimității (respectarea vieții private, protejarea demnității omului),
 - cenzura și controlul (libertatea de exprimare, supravegherea la locul de muncă),
 - identitatea digitală (asumarea de false identități, credibilitatea online, hărțuirea, violența psihologică online – cyberbullyingul),
 - confidențialitatea datelor, infectarea virală (virusi, atacuri phishing),
 - conținutul defăimător prin distribuirea de materiale false, instigatoare, obscene, ilegale sau ofensive,
 - pornografia, groomingul (ademenirea), sextingul, sextorsionul, misoginismul informatic,
 - problemele contractuale care apar la realizarea de afaceri pe Internet, publicitatea înșelătoare, fraudele de tot felul (furturile și falsificările), pirateria informatică etc.

INFOLex
POCA/491/126354
www.infolex.snsh.ro

www.poca.ro

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

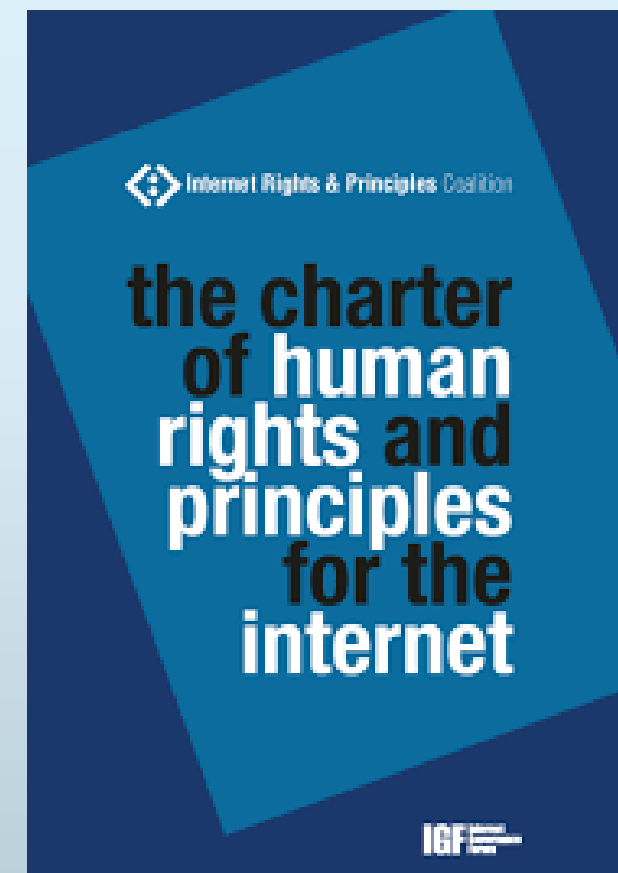
Programul Operațional Capacitate Administrativă
Competența face diferența

Ministerul Justiției
2014-2020

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!
Axa Prioritară: Administrație publică și sistem judiciar accesibile și transparente
Denumirea Proiectului: INFOLex (POCA/491/126354)

- În sprijinul realizării viziunii unui Internet care are la bază drepturile omului, Coaliția Dinamică pentru Drepturi și Principii ale Internetului (Internet Rights and Principles Dynamic Coalition, IRP) a elaborat **Carta Principiilor și Drepturilor Omului pentru Internet**, în care sunt definite 10 drepturi și principii care ar trebui să stea la baza guvernancei Internetului. Acest document vine în sprijinul tuturor adulților pentru a-i ajuta să își cunoască nu numai drepturile în sfera digitală, dar și posibile limite și căi de atac disponibile pentru aceste limite.

INFOLex
POCA/491/126354
www.infolex.snsh.ro

www.poca.ro

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Programul Operațional Capacitate Administrativă
Competența face diferența

Ministerul Justiției
2014-2020

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!
Axa Prioritară: Administrație publică și sistem judiciar accesibile și transparente
Denumirea Proiectului: iNFOLex (POCA/491/126354)

Printre drepturile digitale deja în vigoare în România, asigurate atât prin intermediul legislației naționale, cât și a celor din Uniunea Europeană, se numără (CER, 2018):

- (a) Accesul la Internet. În urma intrării în vigoare, în 2016, a normelor privind neutralitatea rețelei, toți cetățenii europeni au acces la un internet deschis. În acest fel este garantată libertatea de exprimare, fără să existe discriminare atunci când se alege un anumit conținut, aplicații sau servicii.
- (b) Prin eliminarea tarifelor de roaming, în iunie 2017, fiecare persoană care călătorește în UE are posibilitatea să își folosească propriul abonament de Internet național pentru a-și achiziționa bilete online (de călătorie, la concerte) sau de a închiria online autoturisme etc. Acest lucru nu implică costuri suplimentare și este fără geo-blocare sau redirectionare.
- (c) Portabilitatea serviciilor online.

iNFOLex
POCA/491/126354
www.infolex.snsh.ro

www.poca.ro

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Ministerul Justiției

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!
Axa Prioritară: Administrație publică și sistem judiciar accesibile și transparente
Denumirea Proiectului: INFOLex (POCA/491/126354)

- (a) dreptul privind cumpărăturile/achizițiile unor produse online (cărți, bilete de transport, accesorii vestimentare, produse electronice, muzică, filme sau jocuri etc.) dar și vânzarea de bunuri și conținut digital;
- (b) dreptul privind încărcarea, respectiv descărcarea (inclusiv streamingul) de materiale protejate prin drepturi de proprietate intelectuală, dreptul de autor;
- (c) drepturile legate de activitățile desfășurate pe rețelele de socializare, în special în momentele când adulții spun că doresc să se relaxeze, să comunice cu prietenii, colegii sau, pur și simplu, „să piardă timpul”; (d) dreptul de a accesa servicii Internet pentru tranzacții bancare (operațiuni bancare pe Internet, de exemplu, pentru plata facturilor de telefon, de energie etc.) sau pentru completarea unor contracte precum asigurările de călătorie, RCA, a locuinței sau furnizarea de diverse servicii.

INFOLex
POCA/491/126354
www.infolex.snsh.ro

www.poca.ro

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Ministerul Justiției

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!
Axa Prioritară: Administrație publică și sistem judiciar accesibile și transparente
Denumirea Proiectului: iNFOLex (POCA/491/126354)

Ce trebuie să știm?

În primul rând, este nevoie să știm ce fel de riscuri implică drepturile de mai sus, cum ar fi utilizarea de software fără licență din surse neautorizate, siguranța precară a datelor personale, fraudele informatizate, o nesigură securitate a tranzacțiilor bancare, phishing-ul, avalanșa de spam-uri, compromiterea parolelor (acces în mod neautorizat la conturile din rețelele de socializare/sau de e-mail), includerea de clauze abuzive în contractele încheiate online, producerea de abuzuri asupra dreptului la viața privată, împotriva supravegherii în masă și a cenzurii, încălcarea vieții private sau de nerespectare a prelucrării datelor personale, prezența malware (infectarea cu viruși) etc.

Practic, este nevoie ca orice persoană să aibă cunoștințe minime de securitate digitală, să poată să identifice/detecteze amenințările care apar, să înțeleagă și să folosească instrumentele cele mai potrivite pentru protecția datelor.

iNFOLex
POCA/491/126354
www.infolex.snsr.ro

www.poca.ro

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Programul Operațional Capacitate Administrativă
Competența face diferența

Ministerul Justiției
2014-2020

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!
Axa Prioritară: Administrație publică și sistem judiciar accesibile și transparente
Denumirea Proiectului: INFOLex (POCA/491/126354)

Ce trebuie să știm?

În al doilea rând că, în România, cea care garantează respectarea drepturilor fundamentale la viață privată și la protecția datelor personale este Autoritatea Națională de Supraveghere a Prelucrării Datelor cu Caracter Personal (ANSPDCP, <https://www.dataprotection.ro/>). Orice persoană care suspectează faptul că i s-a încălcat un drept poate depune o plângere la ANSPDCP. Pe de altă parte, raportarea și/sau primirea de sesizări privind incidentele de securitate cibernetică se fac pe portalul Centrului Național de Răspuns la Incidente de Securitate Cibernetică, CERT (<https://cert.ro/>). Tot pe site-ul CERT se pot consulta diverse ghiduri și tutoriale (<https://cert.ro/doc/ghid>) care familiarizează adulții cu amenințările informatice (în special în timpul navigării pe Internet și/sau în rețele sociale). Atenție! De securitatea cibernetică a României se ocupă Centrul Național Cyberint al Serviciului Român de Informații (SRI), autoritatea națională în domeniul cyberintelligence desemnat de către CSAT, care „pledează și acționează pentru cunoașterea, prevenirea și contracararea vulnerabilităților, riscurilor și amenințărilor la adresa securității cibernetică a României”.

INFOLex
POCA/491/126354
www.infolex.snsh.ro

www.poca.ro

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Programul Operațional Capacitate Administrativă
Competența face diferența

Ministerul Justiției
2014-2020

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!
Axa Prioritară: Administrație publică și sistem judiciar accesibile și transparente
Denumirea Proiectului: iNFOLex (POCA/491/126354)

Fenomenul *fake news* este la fel de vechi precum sunt știrile, doar că de-a lungul timpului i-au fost atribuite diferite denumiri - zvon, diversiune, dezinformare, propagandă. Însă este evident și trebuie admis faptul că amploarea fenomenului și dobândirea de multiple valențe (din punctul de vedere al obiectivelor) au avut trenduri ascendente odată cu dezvoltarea tehnologică și diversificarea modalităților de comunicare în masă și a canalelor de transmitere a datelor (trecerea de la exclusivitatea presei scrise/ tipărite la online media, *blogging*, rețele de socializare, *videosharing* sau *vlogging*).

Fără o reglementare clară, *fake news* este interpretat drept o știre complet falsă sau cu pasaje incomplete, respectiv parțial adevărate, lansată în scopul formării unor opinii eronate de către cei care o accesează.

În cursul anului 2018, Comisia Europeană a inițiat un demers privind stabilirea unui *Cod de bune practici la nivelul UE privind combaterea dezinformării online*, ca parte a unor acțiuni care au vizat securizarea spațiului informațional digital ce definea dezinformarea drept “o serie de informații al căror caracter fals sau înșelător poate fi verificat, care sunt create, prezentate și diseminate pentru a obține un câștig economic sau pentru a induce publicul în eroare în mod deliberat și care pot provoca un prejudiciu public”.

iNFOLex
POCA/491/126354
www.infolex.snsr.ro

<https://www.sri.ro/assets/files/publicatii/awareness-fake-news.pdf>

www.poca.ro

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Programul Operațional Capacitate Administrativă
Competența face diferența

Ministerul Justiției
2014-2020

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!
Axa Prioritară: Administrație publică și sistem judiciar accesibile și transparente
Denumirea Proiectului: INFOLex (POCA/491/126354)

În România la acest moment nu există un cadru legislativ care să vizeze combaterea acestui fenomen. De altfel, în prezent la nivelul țării noastre nu există o reglementare generală a activității presei și a mass-mediei, deși în perioada comunistă a fost în vigoare o lege a presei, abrogată însă în 2012, deoarece dispozițiile sale „contraveneau principiilor statului de drept și Constituției în vigoare”. În prezent, normele speciale care vizează activitatea presei și obligația de a transmite informații veridice către public se regăsesc în Legea audiovizualului nr. 504/2002, dar și în Codul Deontologic Unificat adoptat de Convenția Organizațiilor de Media în octombrie 2009. Potrivit acestuia din urmă, „Jurnalistul va face demersuri rezonabile pentru a verifica informațiile înainte de a le publica. Informațiile false sau cele despre care jurnalistul are motive temeinice să creadă că sunt false nu vor fi publicate”. O normă specifică se regăsește și în Codul penal, care incriminează comunicarea de informații false, însă doar dacă prin aceasta se pune în pericol securitatea națională. Și totuși, de ce există atât de puține cazuri în care statele au acționat în concret împotriva fenomenului de *fake news*? De ce la nivelul României nu avem un cadru legislativ în domeniul mass-media?

INFOLex
POCA/491/126354
www.infolex.snsr.ro

www.poca.ro

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!
Axa Prioritară: Administrație publică și sistem judiciar accesibile și transparente
Denumirea Proiectului: INFOLex (POCA/491/126354)

- **Art. 30 – Libertatea de exprimare**

- (1) Libertatea de exprimare a gândurilor, a opiniilor sau a credințelor și libertatea creațiilor de orice fel, prin viu grai, prin scris, prin imagini, prin sunete sau prin alte mijloace de comunicare în public, sunt inviolabile.
- (2) Cenzura de orice fel este interzisă.
- (3) Libertatea presei implică și libertatea de a înființa publicații.
- (4) Nici o publicație nu poate fi suprimată.
- (5) Legea poate impune mijloacelor de comunicare în masă obligația de a face publică sursa finanțării.
- (6) Libertatea de exprimare nu poate prejudicia demnitatea, onoarea, viața particulară a persoanei și nici dreptul la propria imagine.
- (7) Sunt interzise de lege defăimarea țării și a națiunii, îndemnul la război de agresiune, la ură națională, rasială, de clasă sau religioasă, incitarea la discriminare, la separatism teritorial sau la violență publică, precum și manifestările obscene, contrare bunelor moravuri.
- (8) Răspunderea civilă pentru informația sau pentru creația adusă la cunoștință publică revine editorului sau realizatorului, autorului, organizatorului manifestării artistice, proprietarului mijlocului de multiplicare, al postului de radio sau de televiziune, în condițiile legii. Delictelor de presă se stabilesc prin lege.

INFOLex
POCA/491/126354
www.infolex.snsh.ro

www.poca.ro

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

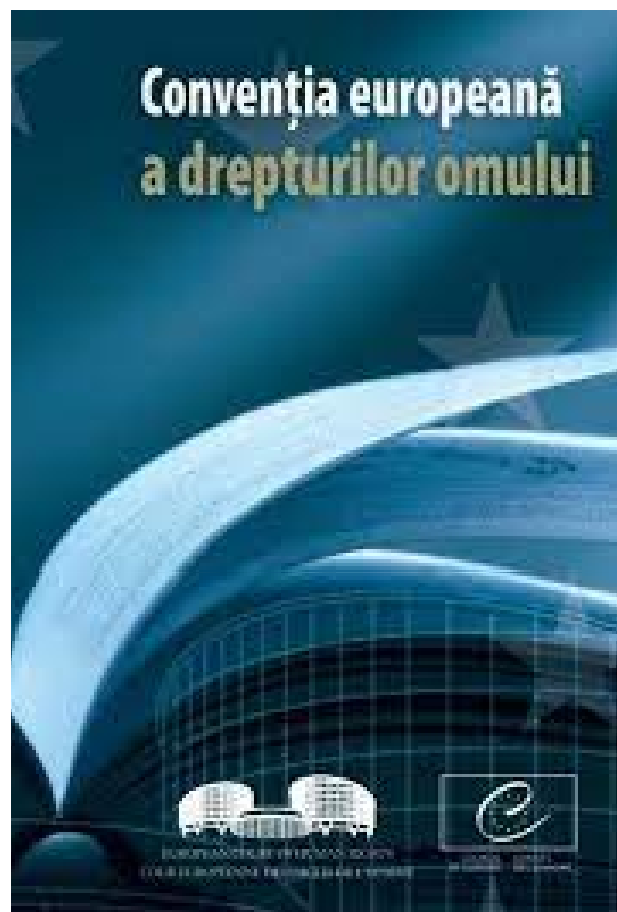

Programul Operațional Capacitate Administrativă
Competența face diferența

Ministerul Justiției
2014-2020

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!
Axa Prioritară: Administrație publică și sistem judiciar accesibile și transparente
Denumirea Proiectului: INFOLex (POCA/491/126354)

• ARTICOLUL 10

• *Libertatea de exprimare*

• 1. Orice persoană are dreptul la libertate de exprimare. Acest drept include libertatea de opinie și libertatea de a primi sau a comunica informații ori idei fără amestecul autorităților publice și fără a ține seama de frontiere. Prezentul articol nu împiedică Statele să supună societățile de radiodifuziune, cinematografie sau televiziune unui regim de autorizare.

• 2. Exercițarea acestor libertăți ce comportă îndatoriri și responsabilități poate fi supusă unor formalități, condiții, restrângeri sau sancțiuni prevăzute de lege care, într-o societate democratică, constituie măsuri necesare pentru securitatea națională, integritatea teritorială sau siguranța publică, apărarea ordinii și prevenirea infracțiunilor, protecția sănătății, a moralei, a reputației sau a drepturilor altora, pentru a împiedica divulgarea informațiilor confidențiale sau pentru a garanta autoritatea și imparțialitatea puterii judecătorești.

INFOLex
POCA/491/126354
www.infolex.snsh.ro

www.poca.ro

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Programul Operațional Capacitate Administrativă
Competența face diferența

Instrumente Structurale
2014-2020

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!
Axa Prioritară: Administrație publică și sistem judiciar accesibile și transparente
Denumirea Proiectului: INFOLex (POCA/491/126354)

În aceste condiții, limita dintre o măsură legislativă adecvată și o ingerință disproporționată este foarte fină, motiv pentru care statele ar putea adopta o poziție rezervată. Cu toate acestea, trebuie avut în vedere că libertatea de exprimare are drept corelativ dreptul individului la informare, prevăzut atât de art. 31 din Constituția României cât și de art. 10 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

De altfel, chiar Curtea Europeană a Drepturilor Omului a statuat în cauza Stoll împotriva Elveției: „protecția garantată jurnaliștilor de art. 10 în relație cu informarea cu privire la probleme de interes general este condiționată de faptul că aceștia acționează cu bună-credință și pornind de la o bază factuală corectă și oferă informații „fiabile și precise” în conformitate cu etica jurnalismului”. De asemenea, Curtea a subliniat necesitatea de adaptare la particularitățile societății de astăzi: „Într-o lume în care individul se confruntă cu o cantitate vastă de informații care circulă prin mijloace media tradiționale și electronice și care implică un număr din ce în ce mai mare de jucători, monitorizarea respectării eticii jurnalistice are o importanță suplimentară”.

INFOLex
POCA/491/126354
www.infolex.snsr.ro

www.poca.ro

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI

Programul Operațional Capacitate Administrativă
Competența face diferența

Instrumente Structurale
2014-2020

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!
Axa Prioritară: Administrație publică și sistem judiciar accesibile și transparente
Denumirea Proiectului: iNFOLex (POCA/491/126354)

Creșterea gradului de dezinformare și gravitatea amenințării au determinat creșterea gradului de conștientizare a acestei probleme și a îngrijorării în rândul societății civile, atât în statele membre ale UE, cât și pe plan internațional. În martie 2015, Consiliul European a invitat Înaltul Reprezentant să elaboreze un plan de acțiune pentru a aborda campaniile de dezinformare în curs ale Rusiei, invitație care a condus la instituirea Grupului operativ East Stratcom, care funcționează începând din septembrie 2015, conform planificării. În iunie 2017, Parlamentul European a adoptat o rezoluție prin care invita Comisia „să analizeze în detaliu situația actuală și cadrul juridic cu privire la știrile false și să verifice posibilitatea unei intervenții legislative pentru a limita difuzarea și răspândirea conținutului fals.” În martie 2018, Consiliul European a afirmat că „rețelele sociale și platformele digitale trebuie să garanteze practici transparente și protecția deplină a vieții private și a datelor cu caracter personal ale cetățenilor.” *Declarația comună referitoare la libertatea de exprimare și „știrile false”, dezinformare și propagandă*, adoptată în 2017 de către raportorii speciali desemnați de organizațiile internaționale, asigură o abordare concentrată a aplicării standardelor internaționale privind drepturile omului în cazul acestui fenomen. În prezent, mai multe state membre analizează posibile măsuri menite să protejeze integritatea proceselor electorale împotriva dezinformării online și să asigure transparența publicității politice online.

iNFOLex
POCA/491/126354
www.infolex.snsr.ro

www.poca.ro

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:52018DC0236&from=EN>